

Prace Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego

Antoni Ziemia

Sztuka Burgundii i Niderlandów 1380–1500

Tom I

**Sztuka dworu burgundzkiego
oraz miast niderlandzkich**

Warszawa 2015

Spis treści

I. Temat	9
II. Metoda	13
II.1. Historiograficzne mity. Postulat „nowej krytyki” historycznej ..	13
III. Burgundia – dzieje kraju i cywilizacyjny model państwa	15
III.1. Zarys historii państwa burgundzkiego	15
III.1.1. Filip Śmiały 1363–1404	18
III.1.2. Jan bez Trwogi 1404–1419	19
III.1.3. Filip Dobry 1419–1467	21
III.1.4. Karol Śmiały 1467–1477	23
III.1.5. Maria Burgundzka (1477–1482) i Filip Piękny (1482–1506) ..	24
III.2. Kultura dworu	24
III.2.1. Idea rycerska	29
III.2.2. Modele miłości dworskiej	35
III.2.3. Idea krucjat i Zakon Złotego Runa	42
III.2.4. Paramenty Złotego Runa w Wiedniu	50
III.3. Splendor dworski: uczty, <i>entremets</i> , turnieje, entrady	63
IV. Miasto i Kościół w burgundzkich Niderlandach	73
IV.1. Społeczna i polityczna struktura miast niderlandzkich XIV–XV wieku i jej odzwierciedlenie w architekturze	73
IV.2. Mieszczanie na dworze burgundzkim i ich fundacje	90
IV.3. Rynek rzemieślniczej produkcji towarowej i rynek sztuki	96
IV.4. Religia i Kościół w Niderlandach XV wieku	116

V. Sztuka dworu burgundzkiego: konteksty	121
V.1. Problem terminologii Sztuka burgundzka, franko-burgundzka, franko-flamandzka czy burgundo-niderlandzka?	121
V.2. „Międzynarodowy gotyk około 1400” a „styl miękki” i „styl piękny”	122
V.3. Sieć dynastycznych i artystycznych powiązań między dworami europejskimi	126
V.3.1. Dwór monarchów francuskich Karola V i Karola VI	128
V.3.2. Dwór angielski w Londynie	154
V.3.3. Dwór książąt andegaweńskich	161
V.3.4. Dwór Viscontich w Mediolanie i Pawii	171
V.3.5. Dwór Jeana de Berry: początek nowożytnego mecenatu artystycznego	175
V.3.6. Dwór angielski w Paryżu 1422–1436	191
VI. <i>La grandeur portable</i> – przenośny aparat dworskiego splendoru: burgundzkie i niderlandzkie tapiserie, złotnictwo i iluminatorstwo książkowe	195
VI.1. Tapiserie burgundzkie i niderlandzkie	195
VI.2. Sztuka w drobnym formacie Złotnictwo w zbiorach książąt burgundzkich. Franko-flamandzkie <i>pièces d'orfèverie</i> a małe obrazy tablicowe	212
VI.3. Sztuka książki w służbie dworu burgundzkiego	222
VI.3.1. Księgozbiór książąt burgundzkich	222
VI.3.2. Malarstwo książkowe w czasach Filipa Śmiałego i Jana bez Trwogi	224
VI.3.3. Flamandzkie malarstwo miniaturowe drugiej połowy XV wieku	229
VI.3.4. Funkcje kodeksów i ich dekoracji	243
VI.3.5. Kodeksy i malarze	243
VI.3.6. Flamandzkie malarstwo miniaturowe – „rozwoj” i „postęp”?	288
VII. Burgundzkie malarstwo tablicowe około 1380–1420	291
VII.1. Konstrukcje historiograficzne	291
VII.2. Jean d'Arbois – nadworny malarz bez znanego <i>oeuvre</i>	293
VII.3. Jean de Beaumetz – dworski malarz usługowy, dekorator i malarz obrazów tablicowych	294
VII.4. Jean Malouel – dworski malarz obrazów, bez pewnego <i>oeuvre</i>	297
VII.5. Henri Bellechose – dworski malarz-dekorator i malarz obrazów tablicowych, bez potwierdzonego <i>oeuvre</i>	304

VII.6.	Melchior Broederlam – miejski mistrz na usługach dworu . . .	305
VII.7.	Malarstwo burgundzkie: zespół biografii artystów czy panorama jednostkowych dzieł?	313
VIII.	Monumentalna rzeźba burgundzka i niderlandzka 1380–1490	315
VIII.1.	Konstrukcje historii sztuki Paradygmat „postępu” i sekwencja rozwojowa: Jean de Marville – Claus Sluter – Claus de Werve. Claus Sluter i mit „przełomu” historycznego	318
VIII.2.	Portal książęcy w Champmol	322
VIII.3.	Nagrobki książęce Kwestia „autorskiej inwencji” i kontynuacji warsztatowej (Marville – Sluter – de Werve)	326
VIII.4.	<i>Studnia Patriarchów</i> : rzeźbiarska monumentalizacja <i>pièces de table</i> i dzieł złotniczych	331
VIII.5.	Claux de Werve i nowa klientela warsztatu książęcego	336
VIII.6.	„Sluteryzm” czy „wervianizm”? Jean-Michel i Georges de La Sonnette, Jean de La Huerta i Antoine Le Moiturier	340
VIII.7.	Rzeźba w brązie – burgundzka „formuła antykizacji”?	344
VIII.8.	Warsztaty rzeźby monumentalnej w miastach niderlandzkich Mistrz Ołtarza z Hakendover w Brukseli i Jean Delemer w Tournai. Nicolaus Gerhaert van Leyden w Nadrenii i Szwabii	347
IX.	Rzeźba mobilna: produkcja na zlecenia i na eksport	357
IX.1.	Książęcy warsztat rzeźbiarski a warsztaty miejskie Jacques de Baerze: ołtarze kartuzji Champmol – rzeźbiarskie <i>pièces d'orfèvrerie</i> ? Stereotyp „progresywnego rozwoju”: „postępowość” malarstwa Melchiora Broederlama – „konserwatyzm” rzeźby Jacques’a de Baerze	357
IX.2.	Retabula jako towary handlowe i wyroby na eksport Bruksela, Antwerpia, Mechelen. Warsztat Janów i Passchiera Bormanów	361
IX.3.	Warsztaty północnoniderlandzkie Adriaen van Wesel, Mistrz Joachima i Anny, Arnt van Calcar	369
X.	Niderlandzkie malarstwo XV wieku a rzeźba burgundzko-niderlandzka	373
X.1.	Iluzyjne posągi kamienne w obrazach niderlandzkich	375

XI. Uwagi końcowe	391
Przypisy	395
Bibliografia	452
Indeks osób i postaci	504
Spis ilustracji	519
Źródła ilustracji	540
Tablice	